

րու: Հակառակ բազմաթիւ հետախուզութեանց, չէինք յաջողած տիպական թրեփոնեմներ գտնել խոցերուն մակարդակին վերայ: Բնաշըջային ձեւեր կը վիտային հոն սակայն. մեզի եւ իրազեկներուն համար, այդ ձեւերուն առնչութիւնը թրեփոնեմներուն հետ՝ ապահով էր, բայց այդ բնաշըջային ձեւերուն գոյութիւնը միայն՝ անպատրաստ մտքերը պիտի չհամոզէր: «Բլ ինիսիէն»ները պիտի մտածէին՝ ոչ առանց իրաւունքի՝ թէ ի բացակայութեան տիպական թրեփոնեմներու, յանգչութիւն էր ֆրանկախոսային բնոյթ վերագրել խոցերուն, եւ մեր եղբակցութեանց համաձայն պիտի չըլլային: Բարեբաղբաբար, պարտաւարի նոր մասնիկներ ուսումնասիրե-

լով, կարողացանք տիպական մակորոյթներ երեւան հանել, ինչ որ այսօր մեզի թոյլ կուտայ այս գիտողութիւնը հրապարակել:

«Շատ շահեկան պիտի ըլլար այս ուղղութեամբ աշխատութիւններ ընել և միտը սել այն ձեւը զոր կը ներկայացնէ սիֆիլիսի ազդակը (agent) այն խոցերուն մէջ ուր կը պակսի թրեփոնեմի տիպական ձեւերը, որովհետեւ համազուած ենք թէ սիֆիլիսի ազդակը կը ներկայացնէ գալարուկերպ (spiralée) տիպական ձեւէն տարբեր ձեւեր եւս. մեր այս աշխատութիւնը կը ցուցնէ թէ թրեփոնեմներու անբնականոն ձեւերու գոյութիւնը թոյլ կուտայ սիֆիլիսային տխրապարակում մը հաստատել. կամ գէթ զօրեզօրէն ենթադրել:»

ԱՐՈՒԵՍՏԻ՝ ԼՐԱՏՈՒ ՂԱՅԱՍԱՆԻՑ ԵՒ ԿՈՎԿԱՍԻՑ

— Վրաստանի Պետհրատի (Պետական Հրատարակչութեան) Հրատարակութեամբ լոյս տեսու մերոն Թորգոմեանի «Աղայի Փեշքեշը» պատմութեամբ: Թորգոմեան ուղեկից լաւագոյն գրողներից մէկն է. անպա՛հ է Վրաստանի Գրողների Ֆեդերացիային:

— Միջալէլ Նալբանդեանի ծննդեան հարիւրամեակի առթիւ Թիֆլիսի Հայրաւորներ (Հայ Արուեստի Տունը) կազմակերպեց դրական-գեղարուեստական ճե՛ծ երեկոյթ՝ Ռուսթավէլի թատրոնում, ուր խօսեցին Սուրխաթեանը եւ Արտաշէս Կարինեանը, տալով Մ. Նալբանդեանի գրական-հասարակական գործունէութեան բնորոշում: Իսկ «Գրական Շարքթ»-ի 42—43 թիւը ամբողջութեամբ նուիրեց Մ. Նալբանդեանին. այնտեղ յղումներ ունէին Կարինեան, Սուրխաթեան, Յակոբ Յակոբեան, Ջարե՛նց, Վարդանեան եւ ուրիշներ:

— Թիֆլիսի Հայրաւորներ տունում է բանաստեղծ Վահան Ճերեանի մահուան տաճմաները:

— Երեւանում Պետհրատի Հրատարակչութեամբ լոյս տեսաւ Նար-Դոսի «Սպանած Աղաւնին» վէպը՝ Հիմովին վերածակուած եւ ընդարձակուած:

— Վրաստանի Պետհրատը հրատարակում է Սայեաթ-Նովայի գործերը՝ հայերէն, վրացերէն եւ թուրքերէն լեզուներով:

— Հայ Պետկինոն (պետական սինէման) Մ. Դարբինեանի «Կիկոս» վէպը զարձնում է կինոֆիլմի:

— Թիֆլիսի Հայրաւորան կից կազմակերպուած է «Հայ գրականագէտների եւ արուեստագէտների անկիւն», ուր հաւաքուած են տաղանդաւոր գրականագէտների եւ արուեստի զանազան ճիւղերի վերաբերակ նիթեր, — ինքնակենսագրութիւններ, նամակներ, լուսանկարներ, քննադատական յօդածներ, գրքեր, նոթաներ, եւն.: Թանգարանը կազմա-

կերպելու գործը յանձնուած է բանասէր Իրան Եւրոպականին:

— Երեւանում յունուարի ընթացքին կը տօնուի Երիզանդազէի գրական գործունէութեան լիւննամակը: Որոշում է Հայերէն, Թուրքերէն եւ վրացերէն լեզուներով Հրատարակել Երիզանդազէի ինքնակենսագրութիւնը եւ գրական գործունէութեան տեղեկագիրը:

— Ներկայ տարւայ ընթացքում Երեւանում կը տօնուի Դերենիկ Դեմիրճեանի գրական գործունէութեան քսանեւհնգամեայ յօրերեանը:

— Պ. Արամ Երեմեան Թիֆլիսի «Հայասրապոս» Հասարակական ճորտացոյց վերջերս մի քանի նոր ըզրահական առարկաներով, գաւաւ Լոյսանեանի ձեկ կօշիկը որով նա միշտ խաղացել է Օթիլլօ, Նար-Դոսի բոլոր վէպերի ձեռագիրը, Տէր-Դաւթեանի դերասանի «Պեպօ»ի ձեշ Գիքօի դերում լուսանկարը, ինչպէս եւ Հայ Հին դերասանական խումբերու լուսանկարներ, եւն.:

— Վահան Տեհեանի ետեկոմ. — Հայաստանը եւ Վրաստանի Գրողներ Ծեղերացիայի Հայկական սեկցիան Ռուսթաւէլիի թատրոնում կազմակերպեց դրական-երաժշտական երեկոյ Վահան Տեհեանի ծախուան տասնամեակի տարեդարձին նուիրուած: Բանախօսեց Տեհեանի կեանքի եւ ստեղծագործութեան մասին Պօղոս Մալիցեցեանը: Գրական-երաժշտական բաժնում մասնակցեցին պետական օպերայի երգչուհի Հայկանուշ Դանիէլեան, ժողովրդական դերասան Իսահակ Ալիխանեան, դերասանուհի Ռ. Մալուրեան, Մ. Մուշոմեան, Սեբասթ. Կուսիւեան, Շահնապարեան, Տիգրան Տաթիձէ եւ ուրիշներ:

— Պրոլետ. Գրողների Ընկերակցութիւնը վերջերս Երեւանում կազմակերպել է մի շարք աշխատանոցական պարագմունք: Ընկերակցութեան կից կազմակերպուած է Երիտ-Գրողների խմբակը, որ շաբաթական մի անգամ ունենում է իր պարագմունքները, խմբակի անդամների ստեղծագործութիւններին նուիրուած: Ընկերակցութիւնը Երեւանում բացել է գրական ստիւդիա, որի նպատակն է նպաստել Պրոլետ. Գրողների տեսական ստեղծագործական պատրաստականութեան խորացմանը: Մտադիպուած դասանակը ձեւ Լուսին Տէրաւերեան, Յոյակ Խան-գասեան, Հ. Քրիլիբովեան, Աբով:

— Թիֆլիսում լոյս է տեսել «Կարիճ» երգի-

ծարանական ամսաթիւրը: Հետաքրքրական յօդուածներ ունին Մ. Փ., Վ. Ասլան, Շահէն, Գուսակ, Ճգող-Պայտ եւ Հայկ Տեպկանց:

— Արշ. Մելիքեանը Հայաստանի դահլիճում դասախօսել է եղիշէ Զարեհի «Էպիկական Լուսաբաց» նոր լոյս տեսած գրքի մասին:

— Շիրվանզադէն վրացեցեան. — Վրաստանի Պետհրատը Հրատարակում է վրացերէն լեզուով Երիզանդազէի «Հրդեհ Նաւաթահնքում» եւ «Նաւուար»:

— Լուսաբաց. — Լոյս տեսաւ Վրաստանի Գրողների Ծեղերացիայի Հայկական սեկցիայի գրական-դեղարուեստական պատկերազարդ ժողովածուն, Լուսաբաց: Դրական բաժնում արժէքաւոր պատմութեան ունին Երիզանդազէ, Նար Դոս, Արագլ, Մարգար, Մ. Թորգոմեան, Մ. Պետրոսեան: Նկարչական բաժնում կան Գ. Շարբարջեանի, Գ. Լուսի-Մելիքեանի, Հ. Տ. Գրիգորեանի, Մակա Մարգարեանի եւ Գ. Գրիգորեանի վրձինքի նմուշներ: Իսկ երաժշտական բաժինը զարդարուած է երաժշտագէտներ Կ. Զախարեանի, Վ. Տալեանի, Ա. Տիգրանեանի եւ Ռ. Մանուկեանի ստեղծագործութիւններով:

— Հայ-Կիսիկ վերջերս Հրատարակած ծալաւէնը «Ջրվէժի մօտի ազգանշանը», ձեռ յաջողութեամբ ցուցադրուած է Երեւանի Կիսիկ-Թատրոնում: Այս պատկերի թեման պատկանում է Ալեկ Բակունցին, որ Հայաստանի լաւագոյն գրողներից մէկն է:

— Երեւանի Պետական Համալսարանը գրական-գիտական Հրատարակութիւնների բնագաւառում ձեռ ղեր է խաղում: Շուտով Հրատարակութեան է յանձնուած է Ստ. Մալխասեանի ձեռ բաւարանը, որի Հրատարակութեան Համար նախատեսւած է ծախել մօտ 80,000 բուրլի: Խոշոր գուժար է բաց թողած նաեւ Աճառեանի Արմատական բաւարանի Հրատարակութեան Համար, որը ապագայում կ'ըլլայ է Հ. տաւոյ (նախորդ մասերը արդէն տպւած են ապակետիպ): Հրատարակելու է Մ. Աբեգեանի «Հայ լեղուի տեսութիւնը», Յ. Լալայեանի «Պեղումներ Խորհ. Հայաստանում», Յակոբ Մանանդեանի «Հայաստանի Հին առեւտրական ճանապարհներ», Երուանոյ Շահապի «Լին Երեւանը», Լէօի պատմագրական աշխատութիւններից մէկը, եւն.: Յիշեալ Հրատարակութիւնների թման-

դակման գործում բաւական մեծ դեր է խաղում գաղութահայ աշխատաւորութիւնը: (1)

— Իսասախօսութիւն Չարեհնի «Էպիքական Լուսաբաց»ի մասին.— Վրաստանի Հայ Գրողների մեծերացիայի Հաւաքոյթում յայտնի մարքսիստ քննադատ Արշաւիր Մելիքեանը մի ընդարձակ բանախօսութիւն տեց Չարեհնի «Էպիքական Լուսաբաց»ի մասին. դասախօսը շեշտեց որ մեր յետհոկտեմբերեան գրականութեան մէջ ամենափայլուն և խոշոր գեղարուեստական գործն է որ տուած լինի մեր իրականութիւնը: Պահանջեց նոյնը կրկնել Հրապարակչին լայն հաւաքոյթում:

— Տ. Թորգոմեանի «Ազայի Փեշեք».— Վրաստանի Պետհրատի Հրատարակութեամբ լոյս տեսաւ Տ. Թորգոմեանի «Ազայի Փեշեքը» գրքուածքը:

Թ. Պ. Կ. Կ. Կ.

Թիֆլիս, 6 Ռուրուար

(1) «Դադուրաճայ աշխատաւորութիւն» քաղաքի Մելգոնեան մուրաւորեան Հայաստանի Համալսարանին յաջապետած արեւելան 3000 ոսկին պէտք է հասկնայ: (Մ. Խ.)

ՀԱՅ ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԵՏՆԵՐԸ ԱՐՏԱՍԱՅՄԱՆԻ ՄԷՋ

Վերջին տոններս, Հայ արուեստագիտական տաղանդը արտասահմանի մէջ ունեցաւ նշանակելի յաջողութիւններ որոնցմէ զխաւորները կը յիշատակենք հոս:

Պոսթընի Արիկիթըն թատրոնին մէջ Տիկին Թոգ Ջուլպետան «Քարմէն»ի ներկայացման մը մասնակցեցաւ: Քարմէնի պերով եւ ամերիկեան մամուլին ջերմ ինքնազննարկ արժանացաւ իբր շքեղ երգչուհի և ճաշտար գերասանուհի: Տիկին Նուարդ Տալօեան-ժիլգլէկեան, որ զարմաւ Պոսթընի մէջ նոյն «Քարմէն»ի ուրիշ ներկայացման մը մասնակցեցաւ Միքայէլայի գերով, եւ Տիկին Հայկանուշ Տէր-Մարկոսեան, որ Փրովիտէնի մէջ նուագահանութեամբ մը տուաւ, տեղական ամերիկեան թերթերուն կողմէ խորապէս գնահատուեցան իրենց երգչական հմայքն ու փափուկ արուեստին համար:

Մեծանուն Հայ նկարիչ Յովսէփ Փոշման որ իր փարիզեան ցուցահանդէսներով տեղւոյ լաւագոյն քննադատներուն Հիացական յօդուածներ ներշնչած է եւ որ այժմ Ամերիկացւոց կողմէ իրենց երկրին ամենէն խոր ու ինքնատիպ արուեստագէտներէն մին կը համարուի, վերջերս ունեցած է բազմաթիւ յաջողութիւն մը. իր մէկ նկարը, Երբ

կուր կուգայ, ցուցադրուած նիւ Եորքի Grand Central Art Galleriesի մէջ, մեծ ճրջման մը ենթարկուած, խեր է թէ՛ քննիչ յանձնախումբի քուէն եւ թէ՛ հասարակութեան հանրաքուէն եւ ստացեր է որոշուած կրկին ճրջանակները:

Ամիսներ առաջ՝ նիւ Եորքի մէջ տեղի կ'ունենար ցուցահանդէսը տաղանդաւոր նկարիչ Միշ-րան Սէրալլեանի որ արդէն բաւական տարիներ է ի վեր ծանօթ ու յարգուած արուեստագէտ մըն է Ամերիկայի մէջ, եւ իր տպագրութիւն քննակարներն ու դիմանկարները եւ մանաւանդ Քրիստոսի Յարուութիւնը խորհրդապատկերող իր նկարը ամերիկեան մամուլին մէջ ընդունուած էին զրուստալից գնահատութիւնով:

Ճեքադոյի մէջ յայտնուեց է Հայ նոր մեծարժէք նկարիչ մը, Պ. Լուիֆի Ժաք (Եագուպեան), որ, Ենյիւ Համալսարանին մէջ իր ուսումն ստացած ու գեղարուեստական մեծ ճրջանակին արժանանալով Փարիզ եկած է իր նկարչական ուսումնասիրութիւնները յառաջ անալի եւ յետոյ գաղտն է Հատուստուի Սմերիկա: Անցեալ Մարտին ահ մասնակցեր է Քիլիլէտ բազում մեծանուն Բզգաց Յուցա-